

22. november 2024

UKA24/7

Siumuts ordførerindlæg til tredjebehandlingen af finansloven

Oversat - Vi takker Naalakkersuisoq for Finanser og Skatter for fremlæggelsen.

Fra Siumuts side vil vi, med henvisning til vores udtalelser ved førstebehandlingen og andenbehandlingen af Finansloven for 2025, komme med følgende udtalelse ved tredjebehandlingen.

Efter førstebehandlingen har vi fortsat forhandlingerne om Finansloven med stor ansvarlighed og seriøsitet. Vores dialog har været målrettet mod at sikre en finansiering, der i høj grad afspejler vores ambition om at forbedre borgernes vilkår gennem en bred og mærkbar indsats.

Som vi tidligere har nævnt, har vi med ansvar deltaget i de betydelige investeringer, der i de senere år er blevet foretaget, og som vil have en positiv indvirkning på landets samlede økonomi. Vores arbejde med Finansloven for 2025 og de tilhørende budgetplaner for de kommende år har været centreret omkring konkrete tiltag, der kan mærkes i borgernes hverdag og bidrage til at forbedre deres levevilkår.

Ved fremlæggelsen af Finansloven afsatte Naalakkersuisut blot 5 millioner kroner som forhandlingsbeløb for partierne. For at sikre resultater og finansiere vores prioriteter har vi fra Siumut lagt vægt på at identificere og tydeliggøre, hvor midlerne skal findes for at realisere vores ønsker. Denne tilgang er i fuld overensstemmelse med Inatsisartutloven om budgetlægning, der kræver en helhedsorienteret og balanceret tilgang.

På trods heraf har vi fra Siumut både ved førstebehandlingen og andenbehandlingen understreget, at der bør afsættes flere midler til forhandlingerne med partierne, selv hvis det kræver at afvige fra de oprindelige rammer i Budgetloven. Dette er en mulighed, som loven om budgetlægning åbner for. Heldigvis valgte Naalakkersuisut at tage vores forslag til sig, hvilket har resulteret i en positiv og mærkbar effekt, både på de finansierede initiativer og på kommunerne.

Herefter vil vi uddybe og beskrive de resultater, vi har opnået, samt hvilke områder der er blevet finansieret.

Til GIF har vi sikret en bevilling på 8 millioner kroner, mens Elite Sport Greenland har fået 2 millioner kroner. Denne målsætning har vi allerede tidligere på sommeren kommunikeret via medierne, og vi har ført forhandlingerne med stor seriøsitet og fokus.

Forebyggelse har været en helt central prioritet for os. De øremærkede midler til børn og unge skal bruges til aktiviteter og projekter, der ikke må gå til administration, men i stedet fordeles bredt blandt medlemsforeningerne under GIF. Derudover har vi afsat midler til at støtte vores dygtige idrætsudøvere, så de får bedre muligheder for at videreudvikle deres talent og engagement inden for sporten. I forbindelse med denne prioritering har vi samlet set afsat 30

millioner kroner til disse formål for budgetårene. Dette sikrer en bred og langsigtet indsats for at fremme sundhed, fællesskab og udvikling inden for idrætten.

Allorfik er en institution, der hvert år modtager betydelige midler. Selvom mange borgere oplever god behandling hos Allorfik, mener vi i Siumut, at der bør tilbydes en bredere og mere varieret vifte af behandlingsmuligheder på landsplan. Dette vil give borgerne flere valgmuligheder, som kan tilpasses deres individuelle behov.

Derfor foreslår vi i Siumut, at midlerne ikke udelukkende skal målrettes Allorfik. I stedet bør vi sikre en mere fleksibel og omfattende anvendelse af ressourcerne. Efter en udbudsrunde bør behandlingsindsatsen gøres mere tilgængelig og alsidig, så borgerne kan få behandling, der bedst matcher deres situation.

Vi ser desværre en stadig stigende tendens til, at flere børn anbringes uden for hjemmet, enten hos plejefamilier, på døgninstitutioner eller på offentligt og privat drevne opholdssteder. For at vende denne udvikling er det afgørende, at vi giver forældre i udsatte situationer adgang til målrettede og relevante behandlingsmuligheder.

En af de væsentligste årsager til, at forældre mister evnen til at tage vare på deres børn, er ofte misbrug af alkohol og narkotika. Selvom kommunernes medarbejdere på børneområdet gør en stor indsats, ser vi desværre ikke en nævneværdig reduktion i omfanget af disse udfordringer.

Derfor opfordrer vi i Siumut til, at vi – uanset partipolitiske forskelle – står sammen og handler i fællesskab. Kun ved at arbejde sammen kan vi forhindre en fortsat stigning i antallet af børn, der må anbringes uden for hjemmet. Dette kræver en langsigtet indsats og prioritering af forebyggelse og behandling, der styrker familier og hjælper dem til at skabe stabile og trygge rammer for deres børn.

I Siumut er vi fuldt ud bevidste om de særdeles udfordrende forhold, som medarbejderne i daginstitutionerne arbejder under. Vi anerkender vigtigheden af, at børn fra en tidlig alder bliver passet og stimuleret i trygge og udviklende rammer, mens deres forældre er på arbejde. Dette er afgørende for at give børnene en god start inden skolestart.

Derfor følger vi nøje de igangværende forhandlinger mellem de offentlige myndigheder og medarbejdernes repræsentanter. Vi må erkende, at hvis vi som samfund ikke finder løsninger på de udfordringer, vores medarbejdere på velfærdsområderne står overfor, risikerer vi at stå i en meget alvorlig situation – især i forhold til personalet i daginstitutionerne og ældreplejen.

Af denne grund opfordrer vi til, at partierne i fællesskab drøfter og finder bæredygtige løsninger, der kan skabe langsigtede forbedringer. Dette område kræver øjeblikkelig handling og prioritering, da det er afgørende for både vores samfunds bæredygtighed og borgernes trivsel.

Samtidig er vi meget opmærksomme på den stigende udfordring med narkotikamisbrug, som desværre rammer stadig yngre børn og unge. Vi værdsætter, at Naalakkersuisut har valgt at øge bevillingerne til toldmyndighederne for at styrke indsatsen mod denne bekymrende udvikling.

Det er dog ikke nok alene at fokusere på kontrol og håndhævelse. Derfor mener vi i Siumut, at der er behov for en tværpolitisk indsats for at intensivere den tidlige forebyggelse. Vi skal i fællesskab arbejde målrettet for at sikre, at vores børn og unge får mulighed for at leve et sundt og trygt liv, fri for misbrug og de alvorlige konsekvenser, det medfører. Dette kræver et styrket fokus på både oplysning, støtte og langsigtede løsninger, der kan beskytte de mest sårbare grupper i vores samfund.

Den forhøjede bevilling til GIF, som vi tidligere har nævnt, er tæt forbundet med vores mål om at styrke indsatsen for forebyggelse og trivsel. Dette er også relevant, når vi ser på behovet for at tilpasse behandlingsindsatserne for misbrugere, så de i højere grad matcher borgernes individuelle behov og situationer.

De seneste år har afdækket en række dybt uacceptable handlinger fra det danske riges side over for den grønlandske befolkning, især set i lyset af vores kolonihistorie. Senest er det blevet afsløret, at grønlandske kvinder blev udsat for tvangssterilisering uden deres samtykke – endda efter, at ansvaret for sundhedsvæsenet var blevet overdraget til Grønland.

I Siumut har vi derfor rejst spørgsmålet om økonomisk kompensation til de kvinder, der blev berørt af denne uhyrlige praksis. Vi mener, at en sådan kompensation er både fuldt berettiget og en nødvendig handling for at anerkende og afbøde den uret, der er blevet begået mod disse kvinder.

Det er vores klare holdning, at det er en pligt for vores land at sikre, at kvinderne modtager den erstatning, de har krav på – uden at det er op til dem selv at skulle tage initiativ til at kræve det. Disse kvinder blev frataget deres mulighed for at få børn, og dette overgreb på deres liv og rettigheder er fuldstændig uacceptabelt.

Vi har arbejdet målrettet for, at der bliver handlet på dette spørgsmål med ansvarlighed og retfærdighed. Det er vigtigt, at vi som samfund anerkender fortidens fejl og aktivt tager skridt til at rette op på dem, så vi kan skabe en fremtid baseret på respekt, lighed og retfærdighed for alle.

Vi er stolte over at have sikret finansiering til konkrete initiativer og store projekter, der understøtter vores mål om at blive en selvstændig stat. Det arbejde, som blev indledt i foråret i Inatsisartut med drøftelser om § 21 i Selvstyreloven, er allerede påbegyndt og vil fortsætte som en vedvarende indsats.

Denne udvikling markerer et vigtigt skridt i retning af at realisere vores ambition om selvstændighed. Vi har sikret, at de nødvendige ressourcer er på plads for at gøre denne vision til en realitet, og det er en milepæl, vi i Siumut er stolte af at bidrage til.

Vi prioriterer udviklingen af hele landet som en helhed. For at forbedre levevilkårene i bygderne er det afgørende, at vi skaber økonomiske muligheder, der fremmer vækst i hele Grønland. Et godt eksempel på dette er de økonomiske fremskridt, der allerede er opnået i Tasiilaq-området. Her har fiskere og fangere fået muligheder for betydelig økonomisk vækst, og vi i Siumut værdsætter, at Naalakkersuisut har besluttet at fortsætte denne positive og bæredygtige udvikling frem mod 2030.

Vi opfordrer dog kraftigt Naalakkersuisut til at iværksætte lignende initiativer i Sydgrønland. Her ser vi det som nødvendigt at udvikle infrastrukturen mellem lufthavnen i Qaqortoq og Narsaq via Nuupiluk. Dette er et projekt, vi i Siumut mener bør prioriteres højt, da det vil styrke sammenhængen og skabe nye muligheder i området.

Samtidig mener vi, at Ittoqqortoormiit også bør inddrages i de overordnede udviklingsplaner. Det er afgørende, at alle dele af Grønland får mulighed for at bidrage til og drage nytte af den samlede udviklingsstrategi. Vi ser det som en nødvendighed, at der bliver skabt rammer for vækst og trivsel i hele landet, så vi sammen kan arbejde hen imod en fremtid med øget selvstændighed og bæredygtighed.

For Qaanaqs vedkommende er der et behov for at vende den nedadgående tendens i fiskeriet, der ellers startede lovende. Vi i Siumut understreger nødvendigheden af at fokusere på Avanersuaq i udviklingsplanerne for at sikre, at også dette område får gavn af en styrket økonomisk indsats.

Vi vil fortsætte vores fokus på at styrke fiskeriet og de økonomiske muligheder i de forskellige regioner i landet, da vi anser dette som en nøgle til at sikre en mere balanceret og bæredygtig udvikling på tværs af Grønland.

For at sikre økonomisk fremgang i bosættelserne og byerne er det afgørende at have velfungerende havnefaciliteter. Derfor er det nødvendigt at prioritere vedligeholdelse og modernisering af havnene. I denne proces skal de steder med størst behov prioriteres først.

Vi i Siumut ønsker at opfordre Naalakkersuisut til at undersøge muligheden for at betragte vedligeholdelse af havne ikke som en udgift, men som en investering i fremtiden. Denne tilgang bør sættes i gang som et strategisk initiativ.

Vi mener, at hvis vi kan implementere denne løsning, hvor midler ikke kun anskues som udgifter, men som investeringer i udvikling, vil det have en betydelig positiv effekt på Grønlands økonomi om få år. Dette er en vigtig forudsætning for en bæredygtig og fremtidssikret økonomisk vækst i vores land.

Det er af største vigtighed, at planlægningen og gennemførelsen af lufthavne for fly med fastvinger i de mindre byer fortsættes og fuldføres. Som en start bør fokus rettes mod Ittoqqortoormiit og Tasiilaq.

For at familier kan leve et sundt og stabilt liv, er det afgørende at have en bolig. I Siumut er en af vores vigtigste målsætninger, at borgerne får mulighed for at eje deres egne boliger. Dette er også særdeles vigtigt i de mindre bygder, hvor unge familier bør kunne etablere sig med deres egne hjem.

Vi ser derfor med tilfredshed på den øgede finansiering af 95/5-modellen for boligbyggeri. Men vi stiller en klar og skarp opfordring til Naalakkersuisut: Midler, der er afsat til boligbyggeri, skal anvendes målrettet til opførelse af nye boliger og ikke til andre formål. Vi forventer, at dette begynder at blive gennemført allerede i det kommende år.

Derudover anser vi det som afgørende, at der fortsat bygges boliger til unge i forskellige områder. For det kommende år er der allerede afsat midler til byggeri i Saattut, Attu, Itilleq, Kuummiut og Alluitsup Paa. Dette ser vi som et vigtigt skridt på vejen til at sikre bedre levevilkår i hele Grønland.

Selvom byggerierne skrider godt frem, er vi klar over, at skimmelsvamp i boliger er et stort problem langs hele kysten. Det er derfor afgørende, at der bliver taget hurtigere hånd om boliger, der er ramt af skimmelsvamp, så de kan renoveres og blive sunde at bo i igen.

Vi ved også, at præsteboliger langs kysten ikke alene er præget af deres alder, men også i høj grad af skimmelsvamp. Nogle steder er boligerne så hårdt ramt, at de ikke længere er beboelige. Det er uundgåeligt, at løsninger på disse udfordringer prioriteres og gennemføres systematisk.

Som et første skridt er der nu sikret finansiering til en præstebolig i Nanortalik, hvilket vi ser som en vigtig milepæl. Dette initiativ bør være begyndelsen på en struktureret indsats for at løse problemerne med præsteboliger og skimmelsvamp generelt.

Hvis Grønland ikke udelukkende skal være afhængig af sine nuværende indtægtskilder i fremtiden, er det nødvendigt, at vi prioriterer og fokuserer mere på at udvikle nye økonomiske indtjeningsmuligheder. En vigtig del af dette er de nye lufthavne, som er ved at blive færdiggjort.

I Siumut er vi overbeviste om, at når lufthavnene står færdige, vil de få en positiv indvirkning på både borgernes og erhvervslivets økonomiske situation. Lufthavnene vil være et centralt element i at styrke Grønlands økonomiske udvikling og skabe nye muligheder for vækst og fremgang.

I Siumut ønsker vi ikke at stoppe her. Vi er fuldt bevidste om, at vores store indsøer kan få en betydelig positiv økonomisk indvirkning og blive en vigtig indtægtskilde for vores land. Derfor vil vi gerne udtrykke vores tilfredshed og optimisme over, at Naalakkersuisut har igangsat projekter med fokus på udnyttelse af indsøerne.

Vi mener dog, at arbejdet skrider for langsomt frem. Det er derfor vigtigt, at udviklingen af Tasersiaq fortsætter, og at der arbejdes målrettet på at sikre, at vandkraften bliver til gavn for samfundet. Vi vil understrege behovet for at intensivere indsatsen på dette område og tage arbejdet med vandkraft mere seriøst. Dette område kræver en langt større og vedholdende prioritering for at sikre bæredygtige og langsigtede løsninger for Grønlands økonomiske fremtid.

I denne valgperiode har vi igangsat flere reformer, som vi arbejder målrettet på, og som vil få betydelig positiv indflydelse på samfundet.

Skattereformen, som er blevet vedtaget, vil have en positiv økonomisk effekt for borgere med lave og mellemstore indkomster.

Boligreformen, som har været udsat i mange år, er nu blevet igangsat.

Efter mange års fravær af en lovgivning har vi endelig vedtaget en Turismelov. Med denne lov sikrer vi, at turismeaktiviteter og -virksomheder nødvendigvis inddrager aktører fra Grønland. Dette baner vejen for, at turismen bliver en endnu vigtigere indtægtskilde for landet, og vi kan nu arbejde målrettet på at realisere og udvide dens økonomiske potentiale.

Den nye Fiskerilov, som træder i kraft fra det nye år, ser vi frem til med stor forventning og optimisme for dens positive effekt. Loven giver fiskerne større frihed, så de ikke længere kun er afhængige af lokale opkøbssteder, men får mulighed for selv at forme deres udviklingsmuligheder efter egne ønsker og behov.

Fiskerne får nu mulighed for at øge deres indtjening betydeligt, da de ikke længere kun er bundet til priserne ved landing af fangsten. Dette gælder især for rejeindustrien i forvaltningsområde 47 og kystnært fiskeri, hvor nye muligheder åbner sig for fiskerne til at skabe større økonomisk udbytte.

Finansloven for 2025 består af hele 638 sider. Det viser tydeligt, at den økonomiske prioritering, vi som samfund foretager, rækker langt ud over de overordnede politiske udtalelser, vi kan fremlægge her. Den er langt mere omfattende end de årlige forhandlinger mellem partierne, da den også omfatter finansieringen af allerede vedtagne love. Disse inkluderer blandt andet skoler, uddannelse for vores unge, socialområdet, ældrepleje, børn, sundhedsvæsenet, vores rettigheder, idrætten og meget mere.

Derfor mener jeg, at Siumut som et ansvarligt parti ikke kan undlade at stemme for Finansloven. Selvom de årlige forhandlinger mellem partierne måske ikke altid har givet Siumut de ønskede resultater, prioriterer vi at godkende loven. Som et parti, der vægter ansvarlighed højt, ser vi det som vores pligt at bidrage til vedtagelsen af Finansloven, fordi den er afgørende for hele samfundet og sikrer stabilitet og udvikling på tværs af mange vigtige områder.

Udover de ændringsforslag fra Naalakkersuisut til andenbehandlingen, som vi allerede har godkendt, vil vi også godkende ændringsforslagene til tredje behandlingen under emne 6 til emne 12.

Karl Tobiassen
Siumut